

УДК 378.016:793.3

Л. Ю. ЦВЕТКОВА, заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографічного мистецтва Київської національного університету культури і мистецтв

ПРАКТИКИ ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглянуто основні проблеми викладання класичного танцю у закладах вищої освіти, визначено шляхи розв'язання зазначених проблем.

Ключові слова: класичний танець, хореографічне мистецтво, практики, студент.

Мистецький простір ХХІ ст. сповнений різноманітності і варіативності, мобільності і гнучкості, в якому трансформація існуючого, поява і розвиток нового, відбувається дуже інтенсивно. Хореографія, пройшовши своєрідний і довгий шлях, зайняла визначне місце в системі духовних цінностей і сьогодні чутливо реагує на соціальні зміни, спричинені глобалізаційними процесами, розвитком інформаційних технологій. Кожний з видів хореографічного мистецтва – народний, бальний, класичний, сучасний – знаходяться у постійному розвитку, впливають один на одного, хоч специфіка кожного з них передбачає власні засоби виразності. Перші три, спираючись на більш-менш давні традиції, представляють сформовану систему. Сучасна ж хореографія більш мобільна, своєчасно й дієво реагує на нові світові тенденції, внаслідок чого швидше видозмінюється і на сьогодні представлена різноманітними танцювальними мовами.

Поряд з цим, усталені різновиди хореографічного мистецтва, запозичуючи у сучасних напрямків нові елементи, прийоми, форми й відповідним чином адаптуючи їх до власних потреб, також піддаються трансформації. Це дає можливість підняти хореографію на новий рівень, актуалізувати її, зробити співзвучною сьогоденню.

Проте, практика взаємозбагачення має і зворотній зв'язок, коли альтернативні, наприклад, по відношенню до класичного танцю танцювальні техніки, збагачуючись його елементами, трансформуються відповідно до нової естетики.

Подібні тенденції притаманні і класичному танцю як найвищій формі хореографічного мистецтва. З настанням ХХ ст. хореографи, які здійснювали свою творчу діяльність в сфері

балетного мистецтва, починають експериментувати, оновлюючи тематику, насичуючи класичний балетний лексикон елементами сучасного танцю, пластично урізноманітнюють виразну палітру.

Друга половина ХХ ст. виводить класичний танець, як відкрити систему, на якісно новий рівень. Цей танець, залишаючись основою балетного театру, розширює діапазон своїх форм й виражально-зображальних засобів. Відповідно до творчих поглядів і задумів хореографів класичний танець, набуваючи нової виразності, стає співзвучним часу й по-новому втілює вічні теми.

Поряд з цим класичний танець залишається універсальним засобом підготовки виконавців будь-якого напрямку танцювального мистецтва, а оволодіння його школою є запорукою високого професіоналізму.

Школа як поняття, притаманне академічній традиції – це структурована, методично вибудована система, що спрямовується на формування виконавських навичок, свідоме і правильне опанування якими не тільки забезпечує оволодіння танцювальним лексиконом класичного танцю, але й формує світосприйняття, внутрішню культуру, творче начало митця.

Сучасний мистецький простір характеризується надзвичайно різноманітною танцювальною палітрою. Кожний з видів, напрямків хореографічного мистецтва сутнісно відрізняються один від одного, оскільки вони ґрунтуються на різних концепціях розуміння танцю, його художньо-естетичних принципах, а, відтак, орієнтовані на різну аудиторію. Але практика підтверджує, що кожний з них використовує класичний танець для формування професійних вмінь і навичок. Спираючись на усталену структуру уроку класичного танцю, його рухи й сполучення, кожний викладач адаптує їх до власної специфіки, власних цілей та завдань.

Розгляд відео-панорами уроків класичного танцю, що стало можливим завдяки медіа технологіям, дозволяє відстежити й виокремити певні відмінності, особливості в побудові комбінацій, доборі сполучень, вправ, навіть вимог до виконання. Подібні практики, безумовно, мають право на життя, з огляду на наявність кваліфікованого і творчого викладача.

Проте, реалізації таких практик потребує своєрідної «синергії єдності» суб'єктів навчально-педагогічного процесу: учнів чи студентів з якісною підготовкою і педагога, який не просто володіє методикою класичного танцю, а й вміє враховувати у цьому процесі ряд суттєвих факторів. До цих останніх, на нашу думку, відносяться: творчий підхід, поєднаний з

досконалим знанням своєї дисципліни, вміння пояснити, означити в показі необхідні нюанси, бачити та виправляти помилки, враховувати психофізіологічні та вікові особливості аудиторії. Це, у свою чергу, дозволяє «пробудити» креативний потенціал всіх суб'єктів навчального процесу й досягти «синергетичної єдності» в осягненні прекрасного, яким і є класичний танець.

Підготовку викладачів здійснює досить широка мережа Вишів, в освітніх програмах яких класичний танець, як правило, є однією з основних дисциплін. Зважаючи на це, дозволяйте виокремити ряд проблем, які, на нашу думку, заслуговують на увагу.

Процес формування вищої мистецької освіти сягає часів, коли досить значний обсяг годин, широкий перелік дисциплін, забезпечувались державним фінансуванням, що давало можливість здійснювати підготовку фахівців достатньо якісно. Відповідно до навчальних планів формувались і програми дисциплін (мається на увазі обсяг матеріалу), які, хоч частково корегувались, залишалися практично незмінними протягом наступних років.

Сьогодні внаслідок цілком об'єктивних соціально-політичних причин навчальні плани значно змінились, обсяг годин скоротився, що унеможливує якісний рівень підготовки з класичного танцю. Поряд з цим, існують і суб'єктивні причини. Так, досить поширеною є практика штучного ускладнення комбінацій і всього уроку в цілому без врахування реальних можливостей навчального закладу. Така практика, на нашу думку, обумовлена масштабним поширенням інформаційно-комунікативних технологій й запозиченням різних комбінацій з Інтернету. Подібна тенденція пояснюється, можливо, бажанням зацікавити студентів, вразити їх складними елементами. Але необхідно розуміти, що вилучені з контексту ці елементи втрачають смислове наповнення і педагогічно-виховну конотацію. Це перешкоджає засвоєнню дисципліни, спотворює форму і позбавляє змісту як окрему вправу, так і заняття в цілому, й стоїть на заваді осягнення краси класичного танцю, його художньої довершеності й естетичності.

Суттєвим чинником, що впливає на якість підготовки, є той факт, що 95 % студентів не мають необхідних професійних даних, які б давали можливість викладачам і студентам досягти бажаного результату. Крім того, частина студентів, які вступають у Вищі після навчання в аматорських колективах, внаслідок неправильної методики проведення занять в останніх, на жаль, вже мають хронічні травми. Це свідчить про те,

що керівники аматорських колективів без належної відповідальності ставляться до опанування абеткою класики, формування вмінь і навичок, хоч у наскрізних програмах переважної більшості аматорських колективів класичний танець або його елементи заявлені як суттєва складова. Проте їх виконання зводиться до сухої схеми без відповідного методичного наповнення – не формується (чи виховується) правильна постава, не відпрацьовується постановка рук, не досягається необхідний рівень роботи м'язового апарату. Частина керівників, мабуть, не розуміються на цьому, інші вважають зайвим, а деякі віддають перевагу репетиційній роботі. Подібна тенденція, на мою думку, ставить під загрозу професійне навчання молоді.

Пошук об'єктивних та суб'єктивних причини появи означених вище проблем, як і констатація факту, що якість опанування класичним танцем не відповідає вимогам, не сприяє їх вирішенню. У цьому контексті постає необхідність постійного обговорення серед фахівців кола наявних проблем, пошуків шляхів їх вирішення з подальшою апробацією у навчальному процесі. Можливо слід дещо спростити програму, але підвищити вимоги до її виконання; педагогам більш ретельно готуватись до алгоритму проведення занять, вимогливіше ставитись до студентів, поєднувати орієнтацію на досягнення високої якості виконання з розумінням студентами першоджерел виникнення, генези того чи іншого руху, завдань, яке він виконує, а, відтак, і його місця у системі класичного танцю. Тобто, задля осмислення студентами сутності класичного танцю як унікального мистецького феномена, розуміння останніми необхідності оволодіння всіма нюансами його виконання як запоруки подальшої успішної професійної реалізації, поєднати теоретичну, історичну, художньо-естетичну і практичну складові викладання дисципліни «класичний танець».

